

Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»
Департамент науки і освіти Харківської обласної військової адміністрації
Національна академія педагогічних наук України
Північно-Східний науковий центр Національної академії наук
України і Міністерства освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Україна),
кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна)
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби (Україна)
Кардіфський університет Метрополітан (Велика Британія)
Вестмінстерський університет (Велика Британія)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (Китайська Народна Республіка)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Інститут публічного адміністрування при Університеті Миколаша Ромеріса (Литва)
Центр музично-освітньої майстерності (Париж, Франція)

МАТЕРІАЛИ

**VII Міжнародної науково-практичної конференції
«ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ
ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА»
«PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS OF
HIGHER AND SECONDARY EDUCATION IN THE CONDITIONS
OF MODERN CHALLENGES: THEORY AND PRACTICE»
(м. Харків, 16 – 18 березня 2023 року)**

**Харків
2023**

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Білик В. М. – к-т пед. наук, доцент кафедри кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент кафедри кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Штефан Л. А. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Якімова М. Е. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Затверджено редакційно-видавничою радою

Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

(протокол № 5 від 18.05 2023 року)

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16–18 березня 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. 1162 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, студентів з питань розвитку педагогічної науки й освіти, психолого-педагогічних аспектів інклюзивної освіти, організації дистанційного навчання, реалізації інноваційних технологій, розвитку обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі, професійної підготовки фахівця а також сучасних проблем порівняльної педагогіки.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

© Харківський національний
педагогічний університет імені
Г. С. Сковороди, 2023

Маковецька А. С.	
Пододання труднощів у навчанні дітей з гіператкивною поведінкою в умовах дистанційної освіти.....	1091
Матеюк О.П., Маршук А. В.	
Дихальні вправи як спосіб подолання стресу в умовах війни.....	1094
Павлик Н. В.	
Проблема гармонізації психологічного здоров'я молоді у воєнний і повоєнний період.....	1097
Пасічніченко А. В., Ковалевська Н. В.	
Психологічна просвіта батьків як умова збереження психологічного здоров'я дошкільника.....	1100
Пахомов І. В.	
Соціально-педагогічна робота зі здобувачами професійної (професійно-технічної) освіти.....	1103
Пономарьова В. М.	
Соціально-профілактична та просвітницька діяльність з дітьми в умовах воєнного часу.....	1105
Товкун Л. П., Порхун Я. Ю.	
Шляхи покращення психічного здоров'я учасників освітнього процесу в реаліях російсько-української війни.....	1107
Фаловська І. Д.	
Психолого-педагогічний супровід дітей і підлітків в умовах військового стану...	1110
Цвігун А. Т., Горлачов О. С.	
Формування особистості дитини з порушенням слуху на основі розвитку емоційного інтелекту.....	1113
Chekhratova O.	
Opportunities of Informal Education for English Teachers under Martial Law.....	1117
Шашенкова А. О.	
Значення гармонійної копінг-поведінки для майбутніх педагогів.....	1119
Шевченко Ю. В.	
Нейропсихологічні особливості міжпівкульної взаємодії у дітей із синдромом Дауна.....	1121
Яланська С. П., Яланська В. І.	
Забезпечення психічного здоров'я учасників освітнього процесу в умовах війни.....	1123

поганого самопочуття, емоційного дискомфорту, невротичного розвитку.

4. Провідну функцію в процесі гармонізації психологічного здоров'я відіграють гнучкість мислення, творча самореалізація, емоційно-вольові якості (самоконтроль, стресостійкість), та позитивний емоційний стан (гарний настрій, оптимізм).

Список використаних джерел

1. Павлик Н. Закономірності впливу психологічного здоров'я педагога на його психологічну готовність до професійної діяльності під час пандемії COVID-19. *Психологічне здоров'я*. 2021. № 2 (7). С. 69-83. URL : <https://doi.org/10.32689/2663-0672-2021-2>

2. Павлик Н. Структура й критерії психологічного здоров'я особистості. *Психологія і особистість*. 2022. № 1 (21). С. 34-59. URL : <http://doi.org/10.33989/2226-4078.2022.1>.

ПСИХОЛОГІЧНА ПРОСВІТА БАТЬКІВ ЯК УМОВА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДОШКІЛЬНИКА

Пасічніченко А.В.

кандидат психологічних наук, доцент,

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

Ковалевська Н.В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка,
м. Полтава, Україна

Проблема психологічного здоров'я є однією з актуальних у сучасних умовах. Висока тривожність, емоційна напруженість, страх, занепокоєння, надмірна вразливість як ознаки порушення психічного стану, які досить часто спостерігаються саме у дитячому віці, на жаль, стали реаліями нашого життя. У зв'язку з цим, важливим завданням дорослих є створення умов для збереження психологічного здоров'я дітей.

Сучасна наука не має єдиного визначення поняття «психологічне здоров'я». Психологічне здоров'я трактують «як аналог індивідуально-психологічних властивостей особи в контексті соціально-психологічної адаптації, самосвідомості, суб'єктивного благополуччя», або «як аналог особистісної зрілості, своєрідний ідеальний гіпотетичний стан досконалості» [1, с. 52].

Досить часто термін «психологічного здоров'я» використовують як синонім поняття «психічне здоров'я». Так, у психологічному словнику він визначається «як стан душевного благополуччя, що характеризується відсутністю хворобливих психічних проявів і забезпечує адекватну умовам дійсності регуляцію поведінки та діяльності. Зміст поняття не вичерпується медичними і психологічними критеріями, у ньому завжди відбиті суспільні й групові норми і цінності, що регламентують духовне життя людини» [3, с. 148].

І Шаронова пов'язує психічне здоров'я з розумовим і емоційним благополуччям людини, відсутністю хворобливих психічних проявів, адекватній умовам навколишньої дійсності регуляції поведінки, діяльності. Воно дає змогу усвідомлено, ураховуючи свої фізичні й психічні можливості, а також навколишні природні та соціальні умови, задовольняти індивідуальні, біологічні та соціальні потреби [4, с. 741].

Психологічне здоров'я є умовою соціалізації дітей, адекватного виконання ними вікових, соціальних і культурних ролей, забезпечує можливість безперервного повноцінного розвитку та сприяє ефективній самореалізації особистості. Воно є своєрідним резервом сил дитини, завдяки якому вона може подолати стресові ситуації із як найменшою шкодою для власного фізичного здоров'я [2, с. 420].

Емоційне благополуччя дитини під час сімейного спілкування є запорукою її психологічного здоров'я. Саме сім'я, забезпечуючи почуття стабільності та емоційної рівноваги, сприяючи розвитку та самореалізації кожного її члена, задовольняючи потреби в любові, безпеці, приналежності до групи, емоційній близькості, розумінні, підтримці, повазі, визнанні, є домінуючим чинником у формуванні психологічно здорової дитини.

У свою чергу, авторитарність та емоційне відчуження батьків, дефіцит емоційного спілкування, негативна оцінка ними особистості дитини та приниження її досягнень, неузгодженість вимог батьків до дитини, нерозуміння дитячих потреб, загалом несприятливий психологічний клімат у сім'ї є чинниками, які провокують виникнення в дитини страхів, невпевненості, підвищення тривожності, агресивності, емоційної напруженості й призводять до проблем у психічному розвитку.

Однією з причин появи таких проблем є низький рівень сформованості психологічної компетентності батьків, який зумовлений недостатньою обізнаністю їх про вікові та індивідуальні особливості психічного розвитку, про причини та шляхи подолання труднощів, що провокують психологічне неблагополуччя дитини. У зв'язку з цим, на нашу думку, важливою умовою збереження психологічного здоров'я дітей є підвищення рівня психологічної просвіти батьків, що сприятиме формуванню психологічної культури, потреби у спеціальних психологічних знаннях щодо розвитку і виховання дитини, бажання їх використовувати, та, як наслідок, дає можливість своєчасно попереджати виникнення проблем та ефективно їх вирішувати.

Реалізувати просвітницьку діяльність у закладі дошкільної освіти має можливість психолог, використовуючи з батьками такі форми роботи, як-от: лекції, тренінги з питань психічного розвитку; індивідуальні та групові консультації; підготовка інформаційних матеріалів (стенди, буклети, теки, проспекти, пам'ятки, мультимедійні презентації).

Ефективними засобом підвищення психологічної компетентності батьків можуть бути інтернет-ресурси, оскільки вони є різноманітними та доступними з точки зору можливості одержання необхідної інформації чи освітніх послуг у будь-який час і в будь-якому місці. Так, цікаві матеріали про особливості психічного

розвитку дітей, проблеми, шляхи його корекції представлені на сайтах «Дитячий психолог», «Розвиток дитини» та ін.

Безліч інформаційних матеріалів зустрічається у соціальних мережах Facebook, YouTube, Instagram і Telegram. Досить активно розпочали свою роботу, надаючи допомогу та підтримку, телеграм-канали «Дитяча психологія – усе про розвиток і виховання дітей», «Малятко-дошкільнятко», «Батьки та діти», «Психологічна допомога українцям під час війни», «Психологічна підтримка» та ін. У межах Національної програми психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, за ініціативою першої леді України Олени Зеленської, команда МОН спільно з психологами телеграм-каналів «Подбай про себе» і «Підтримай дитину» опублікували поради та рекомендації, які можуть використати батьки.

Турбуючись про дітей, які страждають від наслідків війни в Україні, Міністерство освіти і науки у співпраці з дитячим психологом підготувало серію інформаційних матеріалів «Психологічна турбота від Світлани Ройз», які є швидкою психологічною допомогою для дітей. Для них створено окрему сторінку на офіційному сайті МОН та на Youtube-каналі МОН.

Ціла низка матеріалів із рекомендаціями експертів, щоб допомогти дітям, їхнім батькам, опікунам упоратися з емоційним навантаженням та піклуватися про здоров'я, безпеку та розвиток дітей під час війни, опублікована на сайті міжнародного фонду ЮНІСЕФ, серед них – онлайн-курси, буклети, порадики для батьків.

Отже, аналіз психолого-педагогічних досліджень дає можливість зробити висновок про актуальність проблеми збереження психологічного здоров'я. Серед чинників, які впливають на психологічний стан дитини-дошкільника, вагоме місце займає сім'я. Низький рівень обізнаності батьків у сфері психічного розвитку може вплинути на виникнення проблем у психологічному здоров'ї дітей. Однією з умов збереження психологічного здоров'я дитини є підвищення рівня психологічної просвіти батьків.

Список використаних джерел

1. Галецька І. І. Психологічне здоров'я як проблема національної безпеки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. Вип. 2 (1). С. 49-58.
2. Пасічніченко А. В. Арт-техніки як ресурс психічного здоров'я дитини. *Інноваційний потенціал та правове забезпечення соціально-економічного розвитку України: виклик глобального світу*: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 19-20 травня 2022 р.). Полтава: ПШП, 2022. С. 420-422. URL : https://pl.uu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/Збірник_Міжнародна_Інновації.pdf
3. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. Харків : Прапор, 2009. 672 с.
4. Шаронова І. В. Психічне здоров'я особистості як предмет психологічного дослідження. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 20. С. 738-747.